

60. let profesora Jaroslava Kudrny

31. října 1986 se dožívá 60. let dlouholetý spolupracovník i přispěvatel Právněhistorických studií prof. dr. Jaroslav Kudrna, DrSc. z katedry obecných dějin filozofické fakulty J.E. Purkyně v Brně. Po absolvování reálného gymnázia v Chrudimi v roce 1945 se zapsal prof. J. Kudrna na filozofickou fakultu Karlovy Univerzity v Praze, kterou dokončil v roce 1949 státními zkouškami z historie, italštiny, španělštiny a filozofie a doktorátem filozofie. V letech 1950-1953 působil na gymnáziu v Karlových Varech a v roce 1953 přešel jako aspirant na filozofickou fakultu v Brně. Kandidátskou práci na téma *Studie k Lex Baiuvariorum a Alamanorum a počátkům feudálních vztahů v jižním Německu* obhájil v Praze roku 1957. V roce 1968 obhájil druhou kandidátskou práci z filozofie na téma *K Hegelovu pojetí praxe*. Obě práce vyšly knižně, a to *Studie k Lex Baiuvariorum a Alamanorum* v roce 1959 a *Studie k Hegelovu pojetí dějin* v roce 1963. V témže roce byl prof. J. Kudrna jmenován docentem filozofické fakulty v Brně, od roku 1968 je profesorem téže fakulty. V roce 1969 dosáhl hodnosti doktora historických věd.

Profesor Kudrna se soustředil ve své vědecké činnosti na problematiku, která úzce souvisí s právní historií, filozofií a dějinami politických ideologií. Jeho mimořádné znalosti historické a lingvistické mu umožnily, aby úspěšně kombinoval přístupy historické, právněhistorické a filozofické. Právněhistorické problematice byla věnována především studie o bavorském a alamanském zákoníku a počátcích feudálních vztahů v jižním Německu. Kudrna pojal tuto problematiku široce, a to ve vztahu k feudalizaci v celé jihoněmecké oblasti. Ukázal na specifičnost tzv. jihoněmeckých zákoníků v rámci *leges barbarorum*, obecně analyzoval srovnáním s listinami a narativními prameny stupeň třídní diferenciace a vznik forem raně feudálního státu. Mimo jiné se také zaměřil na objasnění funkce římského práva, jak v barbarských zákonících, tak v listinách. Prokázal, že oba raně feudální státy, tj. stát Bavorů a Alamanů, nebyly produktem franského výboje, nýbrž že jejich vývoj byl autochtonní; francké vlivy se projevují pouze na okraji. J. Kudrna podnikl rovněž obsáhlé srovnávací studie, jejichž výsledky shrnul v několikrát vydaných skriptech *Úvod do problematiky pramenů raného feudalismu v západní Evropě* (1. vydání 1957), v nichž podal i obšírnou kritiku dosavadních názorů na vznik raného feudalismu v západní Evropě a zvláště se vyrovnal s modernizujícími směry v buržoazní medievistice, které ovládly pole od 90tých let 19. století - zvláště Wittichem, Heckem a Dopschem. Pozitivně pak zhodnotil metodologická východiska starší německé právněhistorické školy.

Také jeho další dvě obsáhlé knižní studie, zaměřené na problematiku italské předrenesance a renesance, zasahují do oblasti právních dějin a dějin právního myšlení. Jedná se o práce - *Stát a společnost na úsvitu italské renesance* (Praha 1964) a *Machiavelli a Guicciardini* (1968). V první studii se zabýval J. Kudrna především obrazem italského města na základě městských statutů. Zde zvláště zaujme rozbor městského zákonodárství Bologně (*Statuta sacrata*), který vyjadřuje nejradikálnější protifeudální požadavky italského měšťanstva před buržoazními revolucemi. Kudrnovi šlo ovšem o to prokázat odraz těchto skutečností ve vlastní právní a politické ideologii. Z tohoto hlediska se dotkl nově problematiky glosy a hlavně díla Marsilia z Padovy. Vidí v něm myslitele, který přichází s novými názory v právní teorii - zejména pokud se jedná o problematiku vlastnictví a vztahu pozitivního, přirozeného a božského práva a dovede

využít názorů tehdejšího kacířství a averroistické filozofie k pojetí státu, které se vymyká běžné scholastické koncepci, státu, v němž rozhodující úlohu sehrálo střední měšťanstvo. Navíc pak tato studie podává rozbor státovědní ideologie Dantovy.

Problematikou renesanční politické ideologie se J. Kudrna zabývá ve spise o Machiavellim a Guicciardinim. Ukazuje, jaký vliv mělo na vývoj italského státního a politického myšlení ustavení florentské republiky 1494-1512, jež pod vedením Savonaroly a Soderiniho oživila starší koncepce italského středního měšťanstva, na něž bezprostředně reagoval Machiavelli. Ten jako stoupenec politiky středního měšťanstva využívá ve svých spisech - ovšem s výjimkou *Il Principe* (Kníže) - republikánské antické tradice. Další Guicciardini je spíše historikem, který svůj empirismus podbarvuje ideologickým konzervatismem.

Spis o Machiavellim a Guicciardinim se úzce dotýká i problematiky historiografie, které J. Kudrna věnoval řadu svých studií. Platí to již o jeho práci, jenž se zabývá Hegelovým pojetím dějin. V této studii se Kudrna zabýval především otázkou, jaký význam měla pro Hegela buržoazní společnost a francouzská revoluce. Problematiky právní se Kudrna dotkl i ve dvou základních studiích k Hegelovi. (K historickému obsahu Hegelových politických spisů, SPFFBU 1975 a Historické aspekty Hegelovy právní filozofie, tamtéž 1977).

Také řadu dalších historiografických studií pojal Kudrna v souvislosti s právně historickými a státně politickými koncepcemi. Uvedme zde alespoň čtyři studie k problematice G.B. Vica, z nichž studie věnovaná do Pocty akademiku Václavu Vaněčkovi (Praha 1975) analyzuje Vicovo pojetí římského práva.

Prof. Kudrna je také znám jako autor řady skript a vysokoškolských učebnic, v nichž podal systematický výklad dějin Itálie, Francie, Německa a raně středověké Anglie. Šesti vydání dosáhly jeho Kapitoly z dějin historiografie a filozofie dějin.

Lze jen přát prof. J. Kudrnovi pevné zdraví a plnou tvůrčí aktivitu k prospěchu československé historiografie a zvláště právní historie, ve které si vydobyl čestné místo.

Karel Malý